

Privire generală asupra presei din Țara Maramureșului până la Diktat-ul de la Viena

Prof. dr. Ion Petrovai
Comuna petrova - Maramureș

O bibliografie completă a publicațiilor periodice apărute în Țara Maramureșului, ar dovedi plenar contribuția pe care și-a adus-o acest străvechi meleag românesc la dezvoltarea culturii române. În ciuda faptului că starea colecțiilor de periodice aflate în județ și chiar în bibliotecile importante din țară, nu este mulțumitoare, această cercetare se cere a fi făcută cât mai curând posibil. Această bibliografie de care vorbim și o socotim foarte necesară celui care dorește să se pună la curent cu istoria culturală și literară a Țării Maramureșului, ar trebui să abordeze ziarele, gazetele, revistele, calendarele, anualele, buletinele (oficiale, pedagogice, tehnice), monitoarele, rapoartele, foile volante și alte tipărituri ocazionale, care pot furniza date importante despre viața socială, politică, culturală, economică, etc. a spațiului pe care au circulat după tipărire și zonele din care au cules informații pentru tipărirea acestor publicații.

Începutul presei în limba română din Țara Maramureșului este legat de numeroasele corespondențe trimise de cărturarii maramureșeni publicațiilor transilvănene care au apărut până la Unirea de 1 Decembrie 1918, uneori și la cele care apăreau peste Carpați: **Gazeta Transilvaniei** (Brașov), **Transilvania și Tribuna** (Sibiu), **Familia** (Oradea), **Românul** (Arad), **Unirea** (Blaj), **Neamul românesc** (Vălenii de Munte), **Convorbiri literare** (Iași), **Luceafărul** (Budapesta) au făcut cunoscute știri și fapte din cele mai diverse din viața românilor maramureșeni. Prezența colaboratorilor din Maramureș e mare, dar cei mai activi dintre aceștia au fost Tit Bud, Alexandru Țiplea, Ion Bârlea și Vasile Filipciuc.

Cercetătorul de azi poate afla lucruri interesante despre Țara Maramureșului răsfoind paginile ziarului **Gutinul**, care a apărut în 17 martie 1889 la Baia Mare și a dăinuit doar până în anul următor. Articolul program intitulat "Onorat public cititor", scris de editorul Mihai Molnar și redactorul Gavril Szabo, afirma cu îndreptățire că este "...o lipsă de mult simțită înființarea unui ziar pentru părțile noastre și anumit pentru comitatele Sătmar, Sălaj, Maramureș, Ugocea și o parte din Solnoc-Dobâca, în care nu se afla nici o astfel de întreprindere literară românească". Acestui ziar i-au trimis materiale spre publicare corespondenții de presă amintiți, dar și alți cărturari precum doctorul Ioan Mihalyi de Apșa și mulți „docenți” din

Maramureș care au dat curs îndemnului lui Tit Bud privind culegerea folclorului din aceste zone nordice ale românismului.

Legat de începutul presei maramureșene trebuie amintite foaia volantă **Astra** tipărită la 8 august 1903 ca o suveniră a Asociației pentru literatura și cultura poporului român și **Analele Asociației pentru Cultura Poporului Român din Maramureș, 1860-1905**, care se anunța ca o publicație periodică, dar a apărut într-un singur număr la Gherla, în 1906, la Tipografia **Aurora** a lui A. Todoran.

Imediat după istoricul act de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia, românii din Transilvania s-au grăbit să-și potolească setea de slovă românească tipărită prin înființarea de tipărituri în mai toate reședințele de județ și în orașele sau localitățile mai importante ale acestora. Strădaniile cărturarilor transilvăneni erau foarte firești și ele răspundeau ideal dezideratelor nobile de răspândire a culturii române în cele mai îndepărtate zone locuite de români și necesității de-a se informa conștient și totodată consistent asupra evenimentelor de proporții care se petreceau în acea perioadă în întreaga lume. Acum, după o detașare în timp de acele vremuri fierbinți, putem afirma, fără să greșim, că publicațiile din provinciile Transilvaniei apărute între cele două războaie mondiale erau în majoritatea lor rod al idealismului unor intelectuali inimoși alimentat de entuziasmul unui număr mic de susținători copleșiți de mărețe visuri, iar din această cauză mai toate publicațiile aveau o viață scurtă, uneori incredibil de scurtă.

Valorosul gazetar român, originar din Maramureș, Mihai Marina, are dreptate atunci când afirmă că: „Societatea românească nu avea nici educația și nici situația materială necesară susținerii unor publicații, deși le aprecia. Statul nu le subvenționa, iar organele administrative locale, cu mici excepții, erau interesate în apariția acestor gazete, în măsura în care ele serveau politica partidelor de la putere, foarte schimbătoare. Încât idealiștii care porneau la drum cu gazete culturale independente în scurtă vreme se vedeau sleiți de posibilități materiale și, încărcăți de decepții, își îngropau visurile o dată cu ultimul număr din gazetă, rămânând dezamăgiți și mai săraci.”¹ O mărturisire trăită ca cea de mai sus explică de ce publicațiile maramureșene din perioada interbelică au fost mai mult de informare și propagandă politică decât de culturalizare, chiar și atunci când își ziceau destul de pretențios “foaie pentru cultura poporului”.

Publicațiile care aveau redactori responsabili creatori ori profesori cultivați mai tipăreau și poezii, proze, teatru, traduceri, studii și cronici culturale sub formă de broșuri. Ziare precum **Gazeta Maramureșeană**, (Redactor responsabil Constantin Ionescu-Olt și

apoi Gheorghe Vornicul) inserau, pe lângă știri, dări de seamă, scrisori, telegrame, comunicate oficiale, avize, chemări, instrucțiuni, anunțuri publicitare, reclame și altele de acest fel, au mai tipărit poezii, proză, amintiri, impresii de călătorie, studii despre istorie și folclor, traduceri, epigrame, cronici vesele, creații populare și prin toate acestea făceau o culturalizare nu numai informare și orientare politică.

Și în **Gazeta Maramureșului și Maramureșul**, unde redactorii responsabili au fost Dionisie Vereș și Găvrilă Iuga, apăreau astfel de informații lucru care conferea destinația de "Monitor al județului" ori organ al "Partidului Național Român". **Sfatul și Graiul Maramureșului** au știut să tipărească în mod echilibrat materialele impuse de susținătorii financiari ai acestor tipărituri și cele cerute de publicul cititor, format din cele mai diverse categorii sociale.

Interesant ni se pare faptul că într-o zonă în esență folclorică, cum este și azi Maramureșul, preocupările pentru folclor erau slabe în cadrul redacțiilor acestor publicații. Cele mai serioase preocupări pentru cultura populară le-au avut redactorii și colaboratorii **Graiului Maramureșului**, care au avut și multe acțiuni de culturalizare a satelor maramureșene, cu foarte bune rezultate.

Lucrarea noastră nu ne permite o abordare amplă a tuturor publicațiilor ce-au apărut în Țara Maramureșului și, ca și în cazul celor apărute înainte de 1 Decembrie 1918, o să realizăm o sumară trecere în revistă a tuturor, făcând celor mai importante, fișe cuprinzătoare pentru un posibil "mic dicționar al presei maramureșene", care s-ar putea să-l realizăm în cadrul mult visatei, de noi, "istorii a literaturii și culturii Țării Maramureșului".

Într-o „repede ochire” - cum ar zice istoricul literar Ion Rotaru² - în ordine cronologică, presa maramureșeană arată un tot rotund și cuprinzător. În rândurile ce urmează noi sperăm să putem dovedi acest lucru. Numărul impresionant de publicații maramureșene este strâns legat de avântul general al zonei și de firul tradiției care trece prin fenomenul cultural maramureșean ca o torță uriașă de la o generație la alta, de la un grup de entuziasmați la alt grup de entuziasmați, unii dintre ei trecând dintr-un grup în altul odată cu predarea torței de la grupul mai slab spre cel mai puternic fără dușmăni și cuprinși de marele entuziasm și seninătatea pe care o dă omului cultura.

Prima gazetă în limba română din **Maramureșul Istoric** apărută începând cu 7 decembrie 1918 a fost **Sfatul**, organ de presă al "Sfatului Național Român" al județului Maramureș, având ca redactor pe dr. Vasile Chindriș și pe dr. Titu Doroș, iar din anul 1920 pe Vasilea Ciplea. Această gazetă a putut apărea, după opinia lui Mihai Marina, "...datorită donației de 100 de coroane făcută de

Alexandru Cuza Anderco, primarul comunei Borșa”.³ Primul număr al **Sfatului** va informa cititorii despre marea adunare din Sighetu Marmației la care 6000 de maramureșeni au hotărât la 22 noiembrie 1918 unirea Maramureșului cu România. Celelalte numere ale ziarului până la numărul 52 pe 1919, când **Sfatul** își suspendă apariția, vor încerca, reușind în bună măsură, să potolească setea de slovă tipărită a românilor maramureșeni cu texte de Octavian Goga, Andrei Bârseanu, George Coșbuc, Ion Creangă și Ion Pop Reteganul, precum și cu texte semnate de cărturarii Maramureșului. **Sfatul** este urmat de **Maramurășul**, „Organul Partidului Național din Maramureș”, redactat de un comitet având ca redactor responsabil pe dr. V. Chindriș și dr. G. Iuga, apărut între anii 1920 și 1926 și de **Gazeta Maramurășului**, „Organul Partidului Poporului” sub redacția lui Dionisie Vereș, devenită sub același redactor responsabil „monitorul județului” care este tipărită tot la Sighetu Marmației între 10 aprilie 1920 și 9 septembrie 1921, când își schimbă titlul în **Gazeta maramureșeană**, „Foaie pentru cultura poporului” și o dată cu titlul se schimbă și redactorul responsabil care devine Constantin Ionescu-Olt, om ce va aduce până în iulie 1922 un pic de aer cultural în paginile ei, publicând, pe lângă sfaturi gospodărești, știri, reclame și altele de acest fel, și versuri, vorbe înțelepăte, proză și editoriale bine scrise de redactorul responsabil. Prin intermediul acestei publicații maramureșenii, mulți dintre ei pentru prima dată vor lua contact cu versurile Elenei Farago și proza lui Mihail Sadoveanu.

În anul 1923, pornește la drum **Gazeta maramureșeană**, „Foaie săptămânală” purtând pe frontispiciu un „comitet de redacție și proprietar” compus din dr. Vasile Chindriș, de. Titu Doroș, preot Ion Bârlea, profesor Ion Bilițiu-Dăncuș, profesor Nicolae Petrescu, dr. Vasile Filipciuc, profesor Gheorghe Vornicu și Constantin Ionescu - Olt. Acest comitet pierde pe rând din membrii-prorietari până în 1930, rămânând doar Ion Bârlea director și Gheorghe Vornicu redactor responsabil, ceilalți membri ai fostului comitet de redacție continuând să fie colaboratori. În 1931 Ion Bârlea intră în arena luptelor politice și lasă revista pe mâna tânărului Mihai Bologa ca secretar de redacție, în mâinile căruia moare prin februarie 1932.

În 1 martie 1932, ca semn de primăvară spirituală pentru iubitorii de bine, adevăr și frumos din Maramureș, a apărut **Graiul Maramureșului**, indiscutabil cea mai bună publicație de peste ani a Țării Maramureșului, care a sărbătorit în acest an 70 de ani de la prima serie (1932 – 1938) seria nouă începând cu 22 Decembrie 1989 care apare și în prezent având un colectiv de redactori format din cărturari adevărați. Amintim pe criticul Augustin Cosmuța, poezii Vasile Radu Ghenceanu și Gheorghe Pârja, pe gazetarii de profesie Gheorghe Peter, Andrei Fărcaș Alec Portase și alții. Vasile Radu

Ghenceanu are meritul de a constitui la Baia Mare în cadrul **Universității de Nord "Vasile Goldiș" Arad, Filiala Baia Mare, Facultatea de Jurnalistică-Limba engleză**, ce-a dat în mai 2002, prima promoție de jurnaliști „Made in Maramureș” cum își informa cititorii **Graiul Maramureșului** de luni 13 mai 2002. Exemplul a fost urmat de poeții și universitarii Petru Dunca și Gheorghe Mihai Bârlea care au realizat o secție de jurnalistică în cadrul **Facultății de Litere a Universității de Nord Baia Mare**. În jurul **Graiului Maramureșului** seria 1932-1938 s-a grupat elita intelectualității maramureșene până la sfârșitul deceniului IV al secolului nostru și după aceea până în 1950, cu pauza nedorită impusă de al doilea război mondial și monstruosul Dictat de la Viena din 1940. Arhitectul acestei publicații a fost dr. Mihai Marina care a știut să folosească, cum nu se poate mai bine, forțele intelectuale existente la acea vreme în Țara Maramureșului. Inițiativei lui Mihai Marina din 1932 s-au alăturat, pentru început, Traian Bîlțiu-Dăncuș, Mihai Bologa, Gheorghe Dăncuș, Emil Fornă, Ion Stan, Mihai Tăutu, iar, pe parcurs, Tănase Pușcă, Artur Anderco, Ion Berinde, Mihai Calinici, Grigore Holdiș, Mihai Iosivaș, Andrei Radu, Emil Micle, Mihai Tomoiagă și mulți alții care au făcut, prin activitatea lor, reale servicii culturii maramureșene.

Alături de publicațiile discutate care însumează tradiția, despre care am văzut că este vorba în toate aparițiile tipografice maramureșene, au apărut în Țara Maramureșului și alte publicații cu existență mai mult sau mai puțin meteorică. Pentru a valorifica forțele culturale locale, în 1924 apar revistele **Căminul nostru** (1924-1928; redactată de Constantin Ionescu-Olt), **Zări senine** (redactată de Ion Modreanu), iar în 1926 **Pagini culturale** (1926-1929; redactată de Vasile Terente) și **Pupăza** (1926-1928; redactată de Vasile Ilea). Acestor reviste, apărute în ciuda greutăților de tot felul cu care se luptau redactorii lor, fiindcă n-au reușit să se facă înțeleși de masa mare de cititori care aveau mari lipsuri la capitolul instrucție culturală, li s-au alăturat, peste ani, celelalte reviste apărute la Sighetu Marmației precum **Viața școlară** (1926-1931), **Duminica** (1924-1939), **Astra Maramureșului** (1927-1939), **Astra** (1932-1934), **Țara voievozilor** (1930), **Ecoul Maramureșului**. (1934-1936). Aceste gazete, în general organe de presă ale organizațiilor de partid din acea vreme, au apărut periodic, am putea zice ocazional, în special înaintea alegerilor.

Ca și-n întreaga țară, au apărut și aici publicații ale P. C. R. sau de orientare comunistă⁴. **Maramureșul Roșu**, "Organul Partidului Comunist Român secția Sighet". Publicația a apărut la Sighetu Marmației în ianuarie 1933 și conținea articole de orientare antifascistă și antirăzboinică, ca și cealaltă publicație apărută "în ilegalitate" **Crainicul Maramureșului**, tipărită la Sighetu Marmației

bilunar, între 25 iulie 1935 și 16 noiembrie 1935. În afara Sighetului, dar tot în Țara Maramureșului, la Vișeu de Sus, între 23 decembrie 1935 și decembrie 1939, a apărut gazeta de informație cu o apariție bilunară **Slova**, publicație scrisă limpede și curajos de epigramistul Ștefan Tătaru, pe care, după cum se vede din rândurile tipărite în gazeta vișeuană, îl preocupa și viața țăranilor și butinarilor maramureșeni. Cum rar s-au putut întâlni în comune tipărituri, la Borșa, în Țara Maramureșului între 1938-1939 a apărut **Buletinul Oficial al comunei climaterice Borșa**. Pentru cei mai preocupați cititori de trecutul cultural al Țării Maramureșului, alăturăm acestei „repede ochiri” câteva fișe pentru un posibil dicționar al presei maramureșene, oprindu-ne asupra celor mai importante publicații din Țara Maramureșului. Peste ani sperăm să putem relua cercetarea noastră și-n proiectata „Istorie a literaturii Maramureșului”, să vorbim pe larg despre toate publicațiile pe care le-am pomenit în treacăt în prezenta privire generală, rotunjind cea ce au reușit să facă, cu succes și mare folos, Mircea Popa⁵ și Adrian Marchiș⁶ pentru cultura Marmației.

NOTE

1. Mihai Marina, **Începuturile gazetei „Graiul Maramureșului”**, Baia Mare, Muzeul județean Maramureș, în: „Marmația”, IV, 1978, p. 228.
2. Ion Rotaru, **O istorie a literaturii române**, București, Editura Minerva, 1987, p. 498.
3. Mihai Marina, op. cit., p. 229.
4. Cf. T. Georgescu, **Presă P.C.R. și organizațiile sale de masă**, București, Editura Științifică, M. Ioanid, 1963.
5. Mircea Popa, **Aspecte ale presei culturale maramureșene din perioada interbelică**, în: „Maramureș – vatră de istorie milenară”, II, Editura Dragoș Vodă, Cluj-Napoca, 1997, p. 325.
6. Adrian Marchiș, **Din istoria presei românești „Graiul Maramureșului” 1932-1940**, Editura Dragoș Vodă, Cluj-Napoca, 2002.

SFATUL

Ziar „organul oficios al Consiliului Național Român al Comitetului Maramureș” care a apărut săptămânal la Sighetu Marmației între 7/20 decembrie 1918 și 19 decembrie 1919. Are ca redactori responsabili pe Dr. Vasile Chindriș și Dr. Titu Doroș, iar începând cu nr. 26 din 4 iulie 1919, publicația este redactată de un comitet, funcția de redactor responsabil având-o Vasile Ciplea, care este și cenzorul publicației.

Primele numere ale acestui ziar sunt o oglindă fidelă a Unirii de la 1 Decembrie 1918, așa cum s-a înfăptuit ea în Maramureș. Pe lângă știri, dări de seamă, scrisori, telegrame, note circulare, ordonanțe, apeluri, comunicate oficiale, avize, chemări, instrucțiuni, anunțuri publicitare, reclame, **Sfatul** a publicat versuri, proză și studii pe diferite teme. Alături de versuri ale lui Coșbuc, Goga, Andrei Bârseanu, apar și altele semnate de Alexandru Vișovan, A. Mărgineanu, Ion Băilă, G. Barliba, Gr. Cujbă Dersea și alții. Pe lângă povești de Ion Creangă și Ion Pop Reteganul se publică și proză de Vasile Filipciuc, care alături de intelectuali precum Ion Bîlțiu Dăncuș, Titu Doroș, Irina Berinde, Dimitrie Simon, Ilie Lazăr, P. Pop, G. Pop, E. Hodoș, publică și multe studii pe diverse teme de interes civic, politic, educativ și cultural.

GAZETA MARAMURĂȘEANĂ

Foaie săptămânală care are pe frontispiciu un comitet de redacție format din: dr. Vasile Chindriș, dr. Titu Doroș, preot Ion Bârlea - profesor, profesor Ion Bîlțiu-Dăncuș, profesor Nicolae Predescu, dr. Vasile Filipciuc, profesor Gheorghe Vornicu și Constantin Ionescu-Olt, duce, în 1923, mai departe tradiția patriotică a **Sfatului**, tenacitatea **Maramureșului** și **Gazetei Maramurășului**, dar mai ales realizează începuturile deschiderii spre cultură. După dezghețul făcut de **Gazeta maramureșeană** ce s-a intitulat cu numele "Foaie pentru cultura poporului" apărută sub redacția lui Constantin Ionescu-Olt. "Comitetul de redacție și proprietari" al acestui "ziar cultural de propagandă națională" se inicășorează reducându-se prin 1926 la "Directorul Ion Bârlea" și "Redactorul responsabil Gheorghe Vornicu". Încet, încet, conținutul paginilor acestei publicații este tot mai slab, astfel că din 1928, 27 ianuarie, comitetul ei de redacție este format doar din directorul proprietar Ion Bârlea. Din ziar nu pot lipsi treburile de interes public și cetățenesc, dar, precum chiar publicația susține, în fiecare număr, **Gazeta maramurășeană** cuprinde articole, învățături și sfaturi pentru toată lumea. Acestor comunicate pentru cititori li se alăturau scrisori și impresii de călătorie din Paris, Sahara și Elveția semnate de Ion Bîlțiu-Dăncuș. Nu lipsesc amintiri de Constantin Ionescu-Olt, cronici vesele și epigrame de Ghiță P. Rime și Tilonel, versuri de Aron Cotruș, I. Lapedatu, I. Gr. M. Slujeru, I. Bucur Iosif, G.St. Cazacu-Delarast și alții. Proza este mai slab reprezentată în această publicație dar spațiul ei pare a fi ocupat benefic de ample studii pe cele mai diverse teme, cum ar fi educația patriotică, morală, civică, economică, socială și pedagogică. Nume ca Onisifor Ghibu, Tit Doroș, Constantin Ionescu-Olt, Gheorghe Vornicu, Gheorghe Pătrașcu, Ion Berinde sunt edificatoare. Acestora li s-au adăugat alte

nume mai mărunte, care, încet, încet, între 1928 și 1932, când tipăritura și-a încetat apariția, au dus **Gazeta maramureșeană** în anonimatul specific provinciei.

GRAIUL MARAMUREȘULUI

Cea mai valoroasă gazetă ce-a apărut săptămânal în Țara Maramureșului, cu mici întreruperi, începând cu 1 martie 1932 și-a dăinuit până în august 1940, a fost **Graiul Maramureșului**.

Fondatorul ei a fost dr. Mihai Marina care a ctitorit-o împreună cu Gheorghe Dăncuș, Traian Bîlțiu-Dăncuș, Mihai Bologa, Emil Forna, Ion Stan și Mihai Fătu. După un frumos început, cu realizări demne de luat în seamă, în august 1932, gazeta și-a încetat apariția, reapărând în 29 octombrie 1933, ca organ al „Asociației Presei din Maramureș”, dată după care nu și-a încetat apariția până în 1940, forțată de împrejurările impuse de Dictatul de la Viena.

După 1934, când la conducerea acestei publicații revine Mihai Marina, **Graiul Maramureșului** și-a reliefat menirea de gazetă cultural-socială de informare obiectivă prin intelectualii tineri care s-au grupat în jurul ei, formând un puternic nucleu care va iniția propaganda culturală la sate.

Tinerii care au scris frecvent la **Graiul Maramureșului** au fost: dr. Artur Anderco, Ion Berinde, Traian Bîlțiu-Dăncuș, Mihai Bologa, Mihai Calinici, Gheorghe Dăncuș, dr. Emil Forna, Grigore Holdiș, Mihai Iosivaș, Petre Lenghel-Izanu, Liviu Patachi, D.D. Stan, Andrei Radu, Valer Rusu, Zucher Columbenco și alții. Aceștia li s-au alăturat, cu timpul, mai tinerii Simion Anderco, Emil Micle, Mihai Tomoiagă pentru a duce mai departe tradiția cărturărească a Țării Maramureșului. Muncii de redactori neretriбуiți a tinerilor menționați li s-a alăturat cea din cadrul „Bibliotecii publice” ce împrumuta cărți publicului cititor, a „Cercului de studii” și activitatea de propagandă culturală la sate.

Intelectualii aceștia sufletești s-au perfecționat activând frenetic, ca toți tinerii, și-au devenit mai târziu personalități cunoscute în viața culturală românească prin cărțile ce le-au publicat înainte și după 1940. De problemele medicale se ocupa medicul Emil Forna, de cele gospodărești, pentru „**pagina satelor**” se îngrijea inginerul Columbenco V. Zucher, iar treburile sociale le avea în atenție Mihai Marina și Artur Anderco. De pictură se ocupa Traian Bîlțiu-Dăncuș, de muzică D.D. Stan, de critică și istorie literară, precum și de folclor Gheorghe Dăncuș și Petre Langhel-Izanu. Problemele școlii le aveau în atenție Ion Berinde și Andrei Radu. Problemele de istorie, poezia, proza, traducerile îi preocupau pe toți intelectualii din jurul **Graiului Maramureșului**, în dialogurile cărora se va naște ideea necesității unei „**monografii a Maramureșului**” realizată după cele mai

moderne și exigente cerințe. Valorificând rubricile din gazetă, Mihai Marina va publica în 1939 cartea **Maramureșul - necesități și remedii**; adunând o parte din proze, Andrei Radu va tipări în 1941, la București, cartea **Din Țara lui Dragoș**, Gheorghe Dăncuș va tipări culegeri de versuri și proză în 1942 și prefațează culegerea lui Petre Lenghel-Izanu **Obiceiuri de Crăciun și colinde din Maramureș**, iar ideea lui Dăncuș privind o monografie a Maramureșului a prins viață în lucrările **Istoria Maramureșului și Le Maramureș** de Alexandru Filipașcu". După 1945 Mihai Tomoiagă își publică în 1946 volumul de versuri **Dumbrava cu dor**, iar Traian Bîlțiu-Dăncuș devine un pictor cunoscut în țară și peste hotare.

Dintre toate publicațiile maramureșene, **Graiul Maramureșului** a dat cea mai mare importanță folclorului. Aici își va face ucenicia și folcloristul Mihai Pop, alături de toți ceilalți colegi de generație care erau conștienți de valoarea pe care o reprezintă folclorul și cultura populară în general. Toate cele spuse le considerăm argumente suficiente pentru a dovedi că gazeta **Graiul Maramureșului** este cea mai valoroasă dintre toate publicațiile apărute în Țara Maramureșului.

CĂMINUL NOSTRU

Revistă literară de factură modernistă, **Căminul nostru** apare bilunar la Sighetu Marmației între 15 martie 1924 și 15 mai 1927, apoi la Bacău, unde apare lunar din iunie 1927 până în mai-iunie 1928. Directorul revistei este Constantin Ionescu-Olt, iar din septembrie 1928 și G. St. Cazacu-Delarast. Ca și **Pagini culturale**, **Căminul nostru** acordă un spațiu mare poeziei, aceasta pentru că cei doi directori erau poeți. Cu o viață scurtă, **Căminul nostru** a reușit totuși să înscrie Țara Maramureșului în circuitul cultural național. Perioada băcăuană, prin colaborările de prestigiu cu care este onorată, dă revistei un pronunțat caracter modernist. Au colaborat cu poezii: Vasile Terente, Aurel Farmă, Marin Slujeru, V. Lăiceanu, Virgil Costescu, V. Sîngeanu, N. Davidescu, George Bacovia, Agata Grigorescu; cu proză G. Brăiescu, Liviu Rebreanu, fiind reproduse și lucrări din creația lui Emil Gârlanu și Al. Macedonski; traduceri, în special din literatura germană, face C. I. Sanjean, dar și din engleză și indiană. Note de critică și istorie literară publică V. Berghianu, C. Darie, și cu pseudonimele "Discipol", "Cyrus", "Calus", bănuim că s-a semnat Constantin Ionescu-Olt și C. St. Cazacu-Delarast, care au semnat cu aceleași pseudonime și multe proze și poezii. Nu lipsește folclorul maramureșean, iar pentru culturalizarea de masă se fac portrete ample marilor cărturari și patrioți maramureșeni Tit Bud, Ioan Mihalyi de Apșa, Ion Bușiția, Iosif Man de Șieu, Vasile Mihalca și Mihai Pavel.

În paginile revistei sunt prezentate și știri despre viața culturală maramureșeană și națională, însemnări despre cărți și reviste primite la redacție, fapte și diverse știri. Alți colaboratori, și în special în perioada băcăuană, sunt Alfred Moșoiu, I. Mehedințeanu, A. Mândru, Gala Galaction, Jak Constantinescu, Paul Donioci, N.N. Matheescu și alții.

PAGINI CULTURALE

Revistă tradiționalistă cu caracter literar, apare la Sighetu Marmăției lunar (mai 1926-iulie 1929) totalizând 7 numere. Redactor este Vasile Terente, publicist și poet, care a avut colaborări locale din partea unor cadre didactice din Maramureș, dar apar și numele lui Ion Agârbiceanu și Gh. Brăiescu. Revista publică poezie, proză, traduceri din literatura străină, notițe bibliografice și material cu caracter social și cultural.

Semnează versuri: G. St. Cazacu-Delarast, V. Berghianu, Aurel Pop, A. Mândru, Constantin Ionescu-Olt, Vasile Terente, I. S. Sălăjeanu, Marin Dragnea și alții; proză Gheorghe Brăiescu, Ion Agârbiceanu, D. Bîlțiu, Vladimir Nicoară, Simion Rusu, Lyda Cora, Aurel Decei și alții; teatru Angela Stănescu; critică I. Ghelcea, C. Darie, Victor Lazăr, G. Nichita. Sunt recenzate reviste clujene **Țara Noastră**, **Societatea de mâine**, **Cosânzeana**; bucureștene **Sburătorul**, **Universul literar**, **Natura** și altele, precum și apariții din alte zone ale țării **Neamul Românesc**, **Familia**, **Țara de Jos** și altele și polemizează cu **Gândirea** și **Zări senine**. Aurel Pop, V. Terente, Aurel Decei traduc din Ady Endre, Emeric Farkaș și Jokay Mor, din Edgar Poe și literatura chineză. Folclorul maramureșean este prezent prin obiceiuri de Crăciun și strigături de joc. În revistă mai apar știri culturale, informații științifice, cronici locale, reclame, anunțuri, donații pentru biblioteca revistei. Alți colaboratori ai publicației sunt: V. Ilea, C. Darie, Iancu Ramură, A. Mândru, Virgil Costescu, R. S. Câmpeanu, M. Gh. Carpen.